

A kisvállalkozások szerepe gazdaságunkban

Beszélgetés dr. Villányi Miklós pénzügyminiszter-helyetessel

Január elsejétől életbe lépnek az új vállalkozási formákat lehetővé tevő és szabályozó rendeletek. Vállalatok leányvállalatot alapíthatnak, kissovetkezetek és szövetkezeti csapcsoportok jöhetnek létre, magánszemélyek (de vállalatok is) gazdasági munkaközösséget alakíthatnak — megne a kisvállalkozások szerepe hazánk gazdaságában. Dr. Villányi Miklós pénzügyminiszter helyettest a kisvállalkozásoknak a gazdaság egészében várható szerepéről kérdeztük meg.

— Az új vállalkozási formák életbe lépésével mennyiben változik a gazdaság egésze?
 — Hangsúlyozni szeretném, hogy nemcsak a kisvállalkozásokról van szó; a cél egész gazdasági rendszerünk megújítása. Javítani kell a hatékonyságot, a központi és a vállalati irányítást, a szabályozást, az eddiginél teljesebben ki kell használni a társadalmi munkaidőállapotot. És ez a megújulás elsősorban a szocialista szektor üzeméhez kapcsolódik.

— Miért van, s miért most van erre szükség?
 — Tervezési rendszerünk, gazdaságirányításunk elemei 1968 óta folyamatosan fejlődtek. A szervezeti rendszerben viszont azóta sem történt lényeges változás, az elmaradt a követelményektől... Az államosítástól napjainkig a bekövetkezett szervezeti változások nagyon határozottan a centralizációt erősítették. Ez ob-

jektív tendencia: világjelenség. Bizonyos időszakokban azonban nálunk ez a folyamat egyoldaltá vá, a gazdaság objektív mozgásához képest túlzottá, erőltetetté vált. Ez az, amit úgy mond, vissza kell „gombolnunk”. Magyarországon egy üzemből átlagosan kilencszer annyi ember dolgozik, mint például Ausztriában, hússzor annyi, mint Svájcban, Dániában, vagy Belgiumban... Szükség van tehát a szervezeti változásokra és ezen belül a rugalmas, gyorsan alkalmazkodó kisvállalkozásokra. Ahogy nő az életszínvonal, az emberek szükségleteit egyre differenciáltabbak, egyedibbnek lesznek; ezeket kizárólag nagy sorozatokban gyártott termékekkel nem lehet kielégíteni. Változnak is az igények, mégpedig gyorsan, és ezekre azonnal rugalmasan kell reagálni. Az ismert okok miatt gazdasági növekedési üteme visszafogott; lehetőségeinket ezért is minél ésszerűbb szervezeti keretein belül kell kihasználnunk. Miért éppen most kerül sor a változásokra? A válaszhoz az is hozzátartozik, hogy most értek be azok a tudományos kutatások, amelyek az új formák kialakításának kérdéseire keresték a választ.

— Mit várhatunk a változásoktól?
 — Arra számíthatunk, hogy fokozatosan csökken a hiányjellegessége. Észrevehető javulást várunk a szolgáltatások területén is. Jobb feltételek lesznek a lakossági pénzeszközök termelési célú felhasználásának és — azok számára, akik részt vesznek a vállalkozásokban — a felhalmozásának is. Létrejönnek a töredék-munkaerő hasznosításának ésszerűbb keretei: ennek többek között az ötnapos munkahét bevezetéséből adódó, több szabad idő ad jelentőséget. Arra számíthatunk, hogy a jelenleg is meglévő „fusi”-munka fokozatosan legálissá, szabályozottá válik. A fogyasztás, de a jövedelem szempontjából is szélesebb lehetőséget teremtünk tehát az egyéni célok gyorsabb eléréséhez... Ami pedig a nagyüzemeket illeti; jó szellemű verseny alakulhat ki, a különféle szervezeti formában működő gazdálkodó egységek között az eddiginél gyümölcsözőbb kapcsolatok jöhetnek létre. Összefoglalva: azt várjuk, hogy nőjön

a hatékonyság a népgazdaság szocialista szektorában is!

— Említette, hogy a szocialista vállalatok szervezetében is lesznek változások.
 — Eddig tíz tröszt szűnt meg, 126 önálló vállalat jött létre. Hangsúlyozni kell azonban, hogy ahol a centralizáció a valós érdek, ott továbbra is azt támogatjuk! A mérce egyre inkább az lesz, hogy az adott gazdasági cél milyen szervezeti keretek között érhető el a legjobban, a leggazdaságosabban. Nagyon lényeges a vállalatok belső tevékenységi körének megújítása. A külkereskedelmi, de a kutató-fejlesztő munkának is az eddiginél sokkal inkább részévé kell válnia a vállalatok életének. Nagy jelentősége van a vállalatok belüli döntések decentralizációjának, és kevesebb lesz a külső beavatkozás is. Kiterjed a szerződéses rendszer, bérbe lehet adni eszközöket, gazdagodik tehát az együttműködés a vállalatok között.

— Egyesek félnak az új vállalkozási formáktól, pontosabban, a társadalmi közérzetet féltik a változástól...
 — Alapvető tulajdonviszonyainkban természetesen nem lesz változás. Egyetlen olyan intézkedés sem jelent meg és nem is fog megjelenni, ami meglévő szocialista tulajdonú termelőszervezeteket magánkézbe adna! Akik a társadalmi közérzethez hiánykoznak a kisvállalkozásoktól, azoknak azt felelehetem: a társadalom közérzete akkor a legrosszabb, ha az ellátásban hiányok vannak. És ahol jó az ellátás, megvan az egészséges konkurrenciá, ott a kisiparosok sem tesznek szert indokolatlanul magas jövedelmekre. A kisvállalatok és ezen belül a nagyobb számú kisiparosok közötti verseny alakíthatja ki ebben a körben is a megrendelőket, a piac ellenőrző szerepét, és szüntetheti meg — a ma nem ritkán előforduló — a teljesítményekkel, a szolgáltatás minőségével nem arányos, magas árakat. Persze, akadhatnak kiugróan magas jövedelmek. De ez nem lesz tipikus. És ha valaki napi 10–12 órással megfizetett munkával magasabb jövedelemhez jut, az nem is baj! Sőt, az állami vállalatoknál is jobban kell differenciálni a dolgozók jövedelmét, a teljesítmények alapján.

— A jövedelemszabályozás. Többet tudni vélük, hogy a kisvállalkozásokat kedvezőbbben bírálják majd el, mint az állami vállalatokat...
 — Erre nagyon határozottan és egyértelműen válaszolhatok. Az a célunk, hogy ne az elvonás mértéke, hanem objektív lehetőségeik, teljesítményük hozza kedvezőbb vagy kedvezőtlenebb helyzetbe a vállalkozásokat. Eltérő megoldások, eltérő szabályok lehetnek, de a követelmény minden szervezeti formával szemben azonos lesz! A kisvállalkozások alacsonyabb általános költsége, rugalmassága valóban nem kis lehetőség, de ez helyzetükből, szervezeti formájukból következik. Ez objektív előny, amit nem „felülről juttatunk” nekik, viszont éppen azért engedünk szabad teret megalkulásuknak, hogy ezt az egész népgazdaság számára kamatoztassák. És az esetleges aggályoskodóknak arról sem szabad megfeledkezniük, hogy a kisvállalkozások semmilyen indulótőkét nem kapnak, csak minimális hitelt... Ha pedig nem

jól végzik munkájukat, akár esődbe is juthatnak.

— A kisvállalkozásoknak úgynevezett egyszerűsített könyvvitelt kell vezetniük. Nem lehetne-e esetleg hasonlóan egyszerűsíteni a nagyvállalatok adminisztrációs kötelezettségeit is?
 — Szeretném leszögezni, hogy a megbízható, sokoldalú adatszolgáltatásra a jövőben is szükség lesz. A nagyvállalatoknál nem csökken az adminisztrációs kötelezettség. Ha azonban a kisvállalkozások egyszerűsített könyvvitelle bívalik, ennek tanulságait figyelembe véve, talán a nagyoknál is léphetünk majd...

— A kisvállalkozásoknak aligha lesz szükségük olyan korszerű termelőeszközök üzemeltetésére, amilyenek a nagyvállalatok túlnyomó részében már jellemzők. Nem visszalépés-e a korszerű gépek mellől elvonni a szakembereket?
 — Ahhoz nincs elég erőforrásunk, hogy a gazdaság valamennyi területét korszerű eszközökkel lássuk el. Az is igaz, hogy közepes és kisvállalkozás is lehet korszerű. Vigyázni kell azonban a korszerűség fogalmával is; nálunk ez nagyon sok esetben a drágábbat jelentette. Másrészt az sem biztos, hogy az ezeken a korszerű berendezéseken dolgozó munkások termelése minden esetben a társadalom számára legfontosabb szükségleteket elégítette ki. Meggyőződésem egyébként, hogy nem lesz általános szakember-elvándorlás: három-négy év alatt talán száz-kétszáz ezer ember átáramlására számíthatunk... és, ha ok rugalmasságban, a társadalmi igényekre érzékenyebben végzik majd munkájukat, akkor érdemes volt változtatnunk. Mindamelllett azt is ki kell jelentenem, hogy a hatást folyamatosan figyelemmel fogjuk kísérni, és ha a gyakorlatban nem ezek a célok valósulnak meg, eltökéltek vagyunk a változtatásra.

— Szeretném leszögezni, hogy a megbízható, sokoldalú adatszolgáltatásra a jövőben is szükség lesz. A nagyvállalatoknál nem csökken az adminisztrációs kötelezettség. Ha azonban a kisvállalkozások egyszerűsített könyvvitelle bívalik, ennek tanulságait figyelembe véve, talán a nagyoknál is léphetünk majd...

— A kisvállalkozásoknak aligha lesz szükségük olyan korszerű termelőeszközök üzemeltetésére, amilyenek a nagyvállalatok túlnyomó részében már jellemzők. Nem visszalépés-e a korszerű gépek mellől elvonni a szakembereket?
 — Ahhoz nincs elég erőforrásunk, hogy a gazdaság valamennyi területét korszerű eszközökkel lássuk el. Az is igaz, hogy közepes és kisvállalkozás is lehet korszerű. Vigyázni kell azonban a korszerűség fogalmával is; nálunk ez nagyon sok esetben a drágábbat jelentette. Másrészt az sem biztos, hogy az ezeken a korszerű berendezéseken dolgozó munkások termelése minden esetben a társadalom számára legfontosabb szükségleteket elégítette ki. Meggyőződésem egyébként, hogy nem lesz általános szakember-elvándorlás: három-négy év alatt talán száz-kétszáz ezer ember átáramlására számíthatunk... és, ha ok rugalmasságban, a társadalmi igényekre érzékenyebben végzik majd munkájukat, akkor érdemes volt változtatnunk. Mindamelllett azt is ki kell jelentenem, hogy a hatást folyamatosan figyelemmel fogjuk kísérni, és ha a gyakorlatban nem ezek a célok valósulnak meg, eltökéltek vagyunk a változtatásra.

A fácán legendája

Egyik autós ismerősöm mondja lelkesülten: ő még ennyi fácánt életében nem látott, mint ezen a nyáron. Végigutazta Békést, Szolnokot, Csongrádot, s csak úgy az út mellett, mindenütt csapatosan szemelgettek... Egy vadász meg, komoly érdeklődéssel azon kesereg: Ha így megy tovább, lassan-lassan végett már lesz a fácán...

Ekkora szakadék fölé nehéz igaz cölöpkből hidat verni. És egyáltalán igaz lehet-e mindaz, amivel a két véglet közötti távolságot magyarázhatjuk? Abban a szerencsében volt részem, hogy ott lehettem a Magyar Vadászok Országos Szövetsége Csongrád megyei küldöttközgyűlésén a közelmúltban, ahol a fácánról tárgyaltak. A valódi illetékesesség letéteményese ez a testület — jónak ígérkezik hát, ha fácánügyben erre hagyatkozunk.

Van egy szólás: Ha vadász nincs — vad sincsen. Bizonyossága nehezen fér a formális logika kereteibe, mert hiszen mégis a vadász az, aki egész télen fácánok után kaja, és százával lövi a kakasát. Csak hogy a lövés csupán töredéke a vadgazdálkodásnak. Mint mindenütt, előbb itt is vetni kell, hogy arathassanak. S ha csupán a természetet hagyatkoznának, bizony védtette kellene nyilvánítani a fácánt!

Számokkal kell illusztrálni a dolgot. Tavaly a Csongrád megyei vadászársaságok felneveltek és kiengedtek több mint 65 ezer fácáncsibét — s lőttek 64 ezer darab fácánkakast. Jószerével eitekinthetünk a két szám minimális különbségétől, s mondhatjuk: fölnevelték a puskával, kiengedték, és télen betakarították. Am a számoknak részletes belső tartalmuk is van. Nemcsak kakast neveltek, de csak kakast lőttek; így a természet adta állományhoz is hozzányúltak; de a mesterségesen nevelt trükkök után is van szaporulat a következő esztendő-

ben, tehát a visszapótlás garantált... Egy másik szám — becsült szám — szerint az idej fácánállomány Csongrád megyében 107 ezer darab, azzal együtt, hogy az idej kiengedés 75 ezer körül volt. Akkor, ugye, abból, amit látunk, csak minden negyedik fácán kapirgál a természet jóvoltából...

A megyében 19 vadászársasági tervszerűen és folyamatosan foglalkozik fácánneveléssel. Kisebbszűk úgy, hogy törzsalományt tart és a tojáshozamot kikölteti, nagyobb részük úgy, hogy fácáncsibéket vásárol. Több mint 80 ezer tojást gyűjtöttek össze a volierekban, s ezeknek jó feléből lett napocsibe. Vásárlással pedig 66 ezer darab csibéhez jutottak hozzá a társaságok. Ez így együtt hajazza ugyan a százezret, de tudnivaló, hogy ezek a pelyhes kis csibék túltólul érzékenyek ahhoz, hogy mind felnőjenek. A kiengedés az igazi hozam — más szóval a felnevelési arány, ami igen változó, 94 és 66 százalék között ingadozik.

A dolgok vége az, hogy a fácánállomány helyzete is évről évre romlik, és az intenzív mezőgazdasági, erdőművelési gyakorlat és az urbanizáció következtében egyre kisebb területre szorult össze. Országos tendencia következménye ez, nem pedig valami helyi baklövés, hiszen a statisztika szerint 1978-ban még 2 millió 150 ezer fácánmadarat regisztráltak becsülés alapján, az idén meg szűken másfél millió! Ez pedig a zsákmányon is meglátszik, mert négy évvel ezelőtt még több mint 1 millió fácán került területekre a vadászatokon, tavaly meg már alig több mint 700 ezer!

Vadászok dolga, hogy az okokat megkeressék, és számoljanak velük. Azt mondják a megyei küldöttgyűlésen, hogy az élőhely alakul kedvezőtlenül. Az apróvad nem szereti a modern mezőgazdaságot, a táblástást, a tömbösítést, a legeltetést, a tarlóégetést, a legelőgazdálkodást. A nagyarányú gépesítés is a vad ellen van, mert a gépi munkák nagy része éppen a vad szaporodási idejére esik, a gép pedig tiporja és kaszabolja a tojást, a szenge szaporulatot. A taji is általában alakul; napok alatt megváltozik egy-egy terület jellege — lucerna helyén szántás lesz; tanyahelyek, csenderesek, erdőfoltok tűnnek el; terjeszkedik a civilizáció; valamiféle összefüggés van a vegyszerezés és a vadállomány között is; a természetvédelem nagyon kedvez a ragadozók elszaporodásának stb. Az ember pedig nem elég fürge, hogy az élőhely romlásából eredő csökkenést frissen pótolni tudja. A vadászársaságok sem foglalkoztak eleget vadmentéssel, tojásgyűjtéssel, területeik ellenőrzésével, vadföldgazdálkodással és vadtakarmányozással. Csekély volt az aktivitásuk a fásításban, cserjések, csenderesek telepítésében is, s a dűvadirtás lehetőségeinek teljesebb kihasználásával is adósak. A fácánnevelésben is több gondosság, hozzáértés, új módszerek bevezetése szükséges-tetik.

Vasárnaponként már szólnak a puskák, megkezdődött a nagy tizedelés. De hogy jövőre, meg tíz év múltán is legyen majd vad, most is, és minden esztendőben gondoskodni kell a vadállomány gyarapításáról. A fogoly szinte ritkaság már — vadászati tilalom védi, Nyúlból is inkább élve veszik ki a zsákmányt a vadászok — puskavégre csak ketőt-hármat kaphatnak egy esztendőben. A fácán vadászata ma még elég jó passzió, s talán az is marad, ha a vadgazdálkodás évi és távlati tervei megvalósulnak, és ez nem csupán a vadászok ügye, hiszen a vadexport és a külföldiek vadásztatása a népgazdaság számára fontos valutaforrás is egyben.

Nagyjából ennyi volna a fácán mai legendája. Ez a legenda talán még folytatódik...

Veress Miklós

Gravitáció

Fény meg szél: koraósz kavargó porral és zászlóronggyal

vergődik örvénylő házsorok hálójában egy angyal

Talán a lélek az amely sejtí ki az ki fölel

vagy értelméd hullajtja szét és megöl mint semmit a lét:

zuhanás minden röpülés a vérnek visszénye a kés

szárnyak csankodnak eszelősen szállong a toll a levegőben

állók a zuhógó esőben mint ki hinné hogy nincs halál

mert az idő visszatekerhető

mint óraparagóvá fémspirál

Pék Pál

Arc

Viselek... Tán a sok testből... s így e hant mint törvény fog le, s akárha csapda-kerít!

Már hol a vas e szikbe útni, ha a fák, (feszes gerincű hú sereg) egy árny alatt vonulnak bent...? És magukért! Hisz tart a test dült láncá még: a főt, a lent örült röpte, és napra nap; irisz tükrén a vak világ, hol elgávit az öntudat. — s mit föl nem old a reitelem, csak besívít a volt idő, s türemlik ki ez arc mögöl a másik arc, de mint a kő —